

Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeylerinin Belirlenmesi

Mehmet Çağrı ÇETİN¹, Emin KURU²

¹ Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gazi Üniversitesi, Ankara, TÜRKİYE.

² Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Gazi Üniversitesi, Ankara, TÜRKİYE.

Yazışma Adresi: M. Çağrı Çetin, Gazi Ün. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Ankara. E-mail: mccetin80@gmail.com

ÖZET

Bu araştırma, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinin sahip oldukları sosyal beceri düzeylerini belirlemek, öğrencilerin kişisel özelliklerine göre sosyal beceri düzeylerinin farklılaşp farklılaşmadığı ortaya koymak amacıyla yapılmıştır. Araştırmaya 2006–2007 eğitim-öğretim yılında İç Anadolu Bölgesi'nde bulunan üniversitelerden küme örneklem yöntemi ve tesadüfi örneklem yöntemi ile seçilen Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulları'ndaki Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği, Spor Yöneticiliği ve Antrenörlük Eğitimi Bölümünde öğrenim görmekte olan 497 birinci sınıf ve 483 dördüncü sınıf olmak üzere toplam 980 öğrenci katılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak; Öğrencilerin, Sosyal beceri düzeylerinin belirlemek amacıyla Riggio (1986) tarafından geliştirilen ve Yüksel (1997) tarafından Türkçeye uyarlan "Sosyal Beceri Envanteri", kullanılmıştır. Öğrencilerinin cinsiyetleri, öğrenim gördükleri sınıf, öğrenim gördükleri bölüm, spor yapma düzeyleri ile Sosyal beceri düzeyleri arasında anlamlı bir farklılaşma olduğu, Öğrencilerin yapmış oldukları spor türü bakımından ise farklılaşmanın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Beden Eğitimi ve Spor, Sosyal Beceri.

Definition of Physical Education and Sport School Students' Social Skill Levels

ABSTRACT

The purpose of this study is defining the social skill levels for students and discussing students' social skill levels according to their personality for the students from School of Physical Education and Sporting. Selected students, involve 497 first class students and 483 fourth class students, totally 980 students from Physical Education and Sport School, Department of Physical Education and Sport Teaching, Sport Management and Trainer Education in Central Anatolia Region, and were chosen with statistical methods; group sampling and random sampling. In this research, "Social Skill Inventory" (Riggio 1986; Yüksel 1997) was examined to define what the social skill level students have. Students' gender, educated class, department factors and doing sport types showed that there are meaningful outputs about differentiation of coping with their social skill level between students. And, according to their sports factor has no meaningful statistical differentiation and according to their sport types has no meaningful statistical differentiation.

Keywords: Physical Education and Sport, social skill.

GİRİŞ

İnsanlar, sosyal birer varlık olduğu için diğer insanlarla birlikte yaşama eğilimindedirler. Bir arada yaşamının gereği olarak birbirleriyle etkileşim kurmak ve topluma uyum sağlamak durumundadırlar. Topluma sağlıklı bir uyum yapabilmek için bireylerin birbirlerine duygularını, düşüncelerini, isteklerini iletebilmeleri önemlidir. Bazı bireyler için duygu düşünce ve isteklerini ifade etmek, sosyal ilişkiler başlatmak ve sürdürmek kolay olurken, bazı bireyler için başarılı sosyal ilişkiler kurmak ve devam ettirmede güçlükler olabilmektedir.(Uzmaz, 2000) Toplumsal düzeni korumanın yanı sıra insanların ruh sağlığı

onların diğer insanlarla sağlıklı ilişkiler kurmasına bağlıdır. Bu nedenle sosyal beceriler bireyin ruh sağlığı açısından önemlidir. (Bacanlı, 1999).

Sosyal becerilerin anlamı üzerinde daha önce yapılan genellemeleri geçerli sayarak söyle bir tanım yapılabilir; sosyal beceriler, kişiler arası ilişkilerde sosyal bilgiyi alma, çözümlenme ve uygun tepkilerde bulunma, hedefe yönelik ve sosyal bağlama göre değişen; hem gözlenebilen hem de gözlenemeyen bilişsel ve duygusal öğeleri içeren ve öğrenilebilir davranışlardır (Yüksel, 2004). Sosyal beceriler, bireyin davranışsal, duyuşsal ve çok farklı alanlardaki fonksiyonlarının en önemli bileşenleridir. Bu beceri, bireyin karmaşık çevre ipuçlarına

uyumunu ve tepki vermesini sağlar ve bireyin stres yaşantılarıyla başa çıkmasına yardımcı olur ve kişiler arası çatışmalardan kaçınmasını sağlar. Bununla birlikte sosyal beceri bireyin duygusal sağlığı ve psikolojik uyumu için gerekli olan sosyal etkileşimler ve ilişkiler kurmasını sağlayan bir sistemdir (Matson ve Diğ., 2006).

Lieberman, Mueser, Wallace, Jacobs, Eckman ve Massel (1986) Sosyal becerileri, gelen sosyal mesajların doğru algılanmasını, sosyal problem çözebilme kapasitesi ve mesaj “gönderme” becerilerini içerdiğini ve sosyal becerilerin; toplum içinde yaşamak ve yeterli düzeyde kaliteli bir yaşam için gerekli olan bilişsel, sözel ve sözel olmayan kişiler arası davranışlar olduğuna değinmişlerdir (Akt. Altunoglu, 1997). Sözel olmayan tepkiler; göz teması, yüz ifadesi, beden duruşu ve sosyal mesafe olarak açıklanmaktadır. Sözel olan tepkiler ise ses tonu, sesin yüksekliği, akıcı ve anlaşılabilir bir konuşma olarak açıklanmıştır (Spence ve Diğ., 2003).

Riggio (1986), temel sosyal becerileri anlatımcılık ve duyarlık boyutları altında; duyuşsal anlatımcılık, duyuşsal duyarlık, sosyal anlatımcılık ve sosyal duyarlık olarak sıralamaktadır. Duyuşsal anlatımcılık, kişiler arası iletişimde başkalarını etkilemeyi ve bu doğrultuda sergilenen tutumları; duyuşsal duyarlık, karşıdaki bireylerin duygularını, düşüncelerini ya da tutumlarını anlama becerilerini içermektedir. Sosyal anlatımcılık sözel ifade, sözel akıcılık, karşılıklı konuşabilme ve görüş alışverişinde bulunabilme becerilerini; sosyal duyarlık ise sözel mesajları alma, anlama, sosyal normları öğrenme ve buna göre davranma becerilerini içermektedir. Riggio bunlara ek olarak duyuşsal kontrol ve sosyal kontrol adını verdiği iki sosyal beceriyi bireylerin daha çok kullandığını belirtmektedir. Bu iki beceriden duyuşsal kontrolü; duyuşsal iletişimi ve sözel olmayan ifadeleri düzenleme becerisi olarak; sosyal kontrolü ise sözel davranışların düzenlenmesi ve kendini ifade becerileri olarak açıklamaktadır (Akt. Karahan ve Diğ., 2007).

Sosyal beceri yoksunluğu günümüzde gençlerin büyük bir kısmının kişiler arası ilişki kurabilmeye yönelik yetersizliğinin hazırlayıcısıdır (Burnett, 1989). Formal eğitimde sosyal becerilerin gelişimsel bir süreç olduğu kabul edilmekte ve bunları geliştirilmesi üzerinde durulmaktadır. Bu beceriler bir çok ergenin kendi yaş gurubu ve yetişkinlerle ilişkilerinde yaşanan bir durum olmamakta aynı zamanda öğrenme ortamına sağlayacakları yararlar üzerindeki önemi de vurgulamaktadır. Bunu destekleyen araştırmalara bakıldığında; sosyal beceri eksikliğinin düşük akademik başarının ortaya çıkmasına neden olduğu belirtilmektedir. Bununla birlikte sosyal ve psikolojik fonksiyonların önemli belirleyicileri olduğunu ortaya koyan kanıtlar vardır. Okulu bırakma, düşük akademik başarı, antisosyal

davranış, alkolizm ve yetişkinlik psikoza gibi sorunların sosyal beceri yetersizliği ile ilişkili olduğu yapılan araştırma sonuçlarından elde edilmiştir (Ogilvy, 1994).

Her türlü spor etkinliği sosyal bir deneyimdir ve çoğu zaman duyguları içerir. Sportif etkinliklere katılan birey oyun ve hareketler aracılığı ile duygularını ifade etme imkanı bulur. Doğasında hareket etmek ve bu yolla iletişim kurmak olan insanın, hareket etme yetisinin iyi beden eğitimi programları ve spor organizasyonlarıyla şekillendirilmesi kişiler arası ilişkilerin sağlıklı ve sürekli olmasını sağlayabilir (Aracı, 2001). Sporun, bireylerin sosyal beceri düzeylerine önemli ölçüde katkı sağlayacağı düşünüldüğünde, spor alanının da nitelikli elamanlar yetiştiren Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokullarında öğrenim gören öğrencilerin, kendi sosyal becerilerini nasıl algıladıkları önem kazanmaktadır. Çünkü ileriki meslek hayatlarında sportif etkinlikler aracılığıyla, bireylere sosyal beceri kazandıracak olan öğrencilerin öncelikle kendi sosyal beceri düzeylerinin değerlendirilmesi önemli görülmektedir.

MATERYAL ve METOT

Araştırmanın amacı

Tarama modelindeki bu araştırma, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinin sahip oldukları sosyal beceri düzeylerini belirlemek, öğrencilerin kişisel özelliklerine göre Sosyal Beceri Envanteri toplam puanı ve alt boyutlarının farklılaşp farklılaşmadığı ortaya koymak amacıyla yapılmıştır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerin sosyal beceri alt boyutlarından duyuşsal anlatımcılık, duyuşsal duyarlık, duyuşsal kontrol, sosyal anlatımcılık, sosyal duyarlık, sosyal kontrol puanları ve sosyal beceri toplam puanları;

1. Öğrencilerin cinsiyetlerine,
2. Öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıfa,
3. Öğrencilerin yapmış oldukları spor türüne(bireysel ve takım sporları),
4. Öğrencilerin hangi düzeyde spor yaptıklarına değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini, 2006–2007 eğitim-öğretim yılında İç Anadolu Bölgesi'nde bulunan 11 On Bir Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulları'ndaki Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği, Spor Yöneticiliği ve Antrenörlük Eğitimi Bölümünde öğrenim görmekte olan öğrenciler oluşturmaktadır.

Araştırmada, örneklem yöntemi olarak küme örneklem yöntemi ve tesadüfi örneklem yöntemi kullanılmıştır. Araştırma evreninin birbiri ile yakın özellikler taşıyan kümelerden oluşması yani, homojen bir yapı içerisinde olmasından dolayı araştırma evreni

içerisinden; Gazi Üniversitesi, Selçuk Üniversitesi, Ankara Üniversitesi, Ahi Evran Üniversitesi, Aksaray Üniversitesi, Niğde Üniversitesi ve Kırıkkale Üniversitesine bağlı Sekiz (8) Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu küme örneklem yöntemiyle belirlenmiştir. Küme örneklem yöntemi ile belirlenen Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu I. sınıf ve IV. sınıf öğrencilerine ölçme araçlarının uygulanması tesadüfi örneklem yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya; I. sınıftan 497, 4. sınıftan 483. ve bunların 564'ü erkek, 416'sı kız olmak üzere toplam 980 öğrenci katılmıştır. Araştırmanın amaçları doğrultusunda istatistik analizler 980 öğrenci üzerinden yapılmıştır

Verilerin Toplanması

Sosyal Beceri Envanteri "Social Skills Inventory-SSI", 1986 yılında Riggio tarafından geliştirilmiş ve 1989 yılında yeniden revize edilerek bugünkü şeklini almıştır. Sosyal Beceri Envanteri Yüksel (1997) tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır. Sosyal Beceri Envanteri temel sosyal becerileri ölçmek amacıyla küçük çapta hazırlanmış 90 maddelik kendini tanımlama (self-report) türünden bir ölçme aracıdır. Envanter; Duyuşsal Anlatımcılık, Duyuşsal Duyarlılık, Duyuşsal Kontrol, Sosyal Anlatımcılık, Sosyal Duyarlılık, Sosyal Kontrol olmak üzere altı alt boyuttan oluşmaktadır. Sosyal Beceri Envanteri'ni Türkçe'ye uyarlanma çalışmasında, Yüksel (1997), testin tekrarı yöntemi ile 53 üniversite öğrencisine dört hafta ara ile iki kez Sosyal Beceri Envanterini uygulamış, testin tekrarı yöntemi ile hesaplanan puana ilişkin güvenilirlik katsayısını tüm ölçek için $r=.92$ olarak bulmuştur. Alt ölçeklerden elde edilen güvenilirlik katsayıları ise $r=.80$ ile $r=.89$ arasında değişmiştir. Toplam puana ilişkin iç tutarlık (Cronbach alpha) katsayısı .85 olarak bulunmuş, alt ölçeklere göre elde edilen iç tutarlık katsayıları ise .56 ile .82 arasında değişmektedir (Yüksel, 1997).

Yapmış olduğumuz araştırmada ise, 180 Beden Eğitimi Spor Yüksekokulu öğrencileri Sosyal Beceri Envanteri'nin Cronbach Alpha değeri. Sosyal Beceri Envanteri'nin tümüne ilişkin Cronbach Alpha değerinin ise .90 olduğu bulunmuştur. Sosyal Beceri Envanterinin alt boyutlarına ilişkin Cronbach Alpha=.59 ile .71 arasında olduğu bulunmuştur.

Envanterin değerlendirilmesinde, en düşük puan 1, en yüksek puan ise 5'tir. Sosyal Beceri Envanterinin bütününden en düşük 90, en yüksek 450 puan alınabilir. Alt ölçeklerden ise; en az 15, en çok 75 puan alınabilmektedir (Yüksel,1997)

Verilerin Analizi

Verilerin analizi aşamasında, örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin kişisel özelliklerini betimleyici frekans ve yüzde dağılımları çıkarılmıştır. Öğrencilerin, cinsiyet, sınıf, yapmış oldukları spor türüne ve Spor yapma düzeyine göre Sosyal Beceri Envanteri (SBE) alt boyutlarına ve toplamalarına ait puan ortalamalarının anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için parametrik testlerden bağımsız grup-t testi kullanılmıştır. Anketlerden elde edilen veriler, bilgisayar aracılığı ile Statiscial Package For The Social Science (SPSS) 15 paket programı kullanılarak değerlendirilmiştir.

BULGULAR

Bu bölümde Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinin stresle başa çıkma stilleri ile bazı kişisel özellikleri arasında anlamlı farklılaşma olup olmadığına ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Öğrencilerin, Sosyal Beceri Envanteri alt boyut ve toplam puanlarına ait ortalama, standart sapma ve Min.-Max. Değerleri tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1'de Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinin geneline ait, sosyal beceri alt boyutları ve Sosyal beceri toplam puan ortalamaları incelenmiştir. Bu inceleme sonucunda; duyuşsal anlatımcılık alt boyutunda $\bar{X}=45,92$, duyuşsal duyarlılık alt boyutunda $\bar{X}=50,30$, duyuşsal kontrol alt boyutunda $\bar{X}=43,50$, sosyal anlatımcılık alt boyutunda $\bar{X}=46,32$, sosyal duyarlılık alt boyutunda $\bar{X}=46,34$. sosyal kontrol alt boyutunda $\bar{X}=52,69$, sosyal beceri toplamında ise $\bar{X}=285,10$ puan ortalamasına sahip oldukları görülmüştür.

Öğrencilerin, cinsiyet değişkenlerine göre Sosyal Beceri Envanteri alt boyut ve toplam puanlarına ait t-testi sonuçları tablo 2'de verilmiştir. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinin sosyal beceri alt boyutlarına ve toplamına ait puan ortalamalarının cinsiyet değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığı yapılan t testi ile incelenmiştir. Bu inceleme sonucunda öğrencilerin duyuşsal anlatımcılık, duyuşsal duyarlılık, duyuşsal kontrol, sosyal duyarlılık, sosyal kontrol alt boyutlarına ve sosyal beceri toplam puan ortalamalarına ilişkin hesaplanan t değerlerinin 0,05 düzeyinde anlamlı olduğunu ($p<0.05$); sosyal anlatımcılık alt boyutu için hesaplanan t değerinin ise 0,05 düzeyinde anlamlı olmadığını göstermiştir ($p>0.05$). Kız öğrencilerin duyuşsal anlatımcılık, duyuşsal duyarlılık, sosyal duyarlılık, sosyal kontrol ve sosyal beceri toplam puan ortalamaları erkek öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksek bulunurken; erkek öğrencilerin, duyuşsal kontrol puan ortalamasının kız öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur.

Tablo 1. Öğrencilerin Tamamının Sosyal Beceri Alt Boyutlarına ve Toplam Puanlarına Ait Değerler

Sosyal Beceri Envanteri	N	\bar{X}	Ss	Min	Mak	Envanterden Alınabilecek En Düşük ve Yüksek Puanlar
Duyuşsal Anlatımcılık	980	45,92	6,26	24	69	15-75
Duyuşsal Duyarlılık	980	50,30	8,29	27	74	15-75
Duyuşsal Kontrol	980	43,50	7,39	21	68	15-75
Sosyal Anlatımcılık	980	46,32	7,84	23	70	15-75
Sosyal Duyarlılık	980	46,34	7,25	28	71	15-75
Sosyal Kontrol	980	52,69	7,98	25	74	15-75
Toplam Puan	980	285,10	24,77	216	382	90-450

Tablo 2. Öğrencilerin Cinsiyete Değişkenine Göre Sosyal Beceri Alt Boyutları ve Toplam Puana İlişkin t-testi Sonuçları

Sosyal Beceri Alt Boyutları	Cinsiyet	n	\bar{X}	Ss	Sd	t	P-Değeri
Duyuşsal Anlatımcılık	Erkek	564	45,43	5,49	978	-2,769	0,006*
	Kız	416	46,59	7,13			
Duyuşsal Duyarlılık	Erkek	564	49,38	8,23	978	-4,082	0,000*
	Kız	416	51,55	8,22			
Duyuşsal Kontrol	Erkek	564	44,55	6,96	978	5,174	0,000*
	Kız	416	42,07	7,72			
Sosyal Anlatımcılık	Erkek	564	46,34	7,67	978	,076	0,940
	Kız	416	46,30	8,07			
Sosyal Duyarlılık	Erkek	564	45,90	7,10	978	-2,209	0,027*
	Kız	416	46,94	7,43			
Sosyal Kontrol	Erkek	564	52,12	7,74	978	-2,609	0,009*
	Kız	416	53,47	8,23			
Toplam Puan	Erkek	564	283,74	23,50	978	-1,975	0,049*
	Kız	416	286,95	26,31			

* $p < 0.05$

Öğrencilerin, öğrenim gördükleri sınıf değişkenlerine göre Sosyal Beceri Envanteri alt boyut ve toplam puanlarına ait t-testi sonuçları tablo 3'de verilmiştir. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinin sosyal beceri alt boyutlarına ve toplamına ait puan ortalamalarının öğrenim gördükleri sınıf değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığı yapılan t testi ile incelenmiştir. Bu inceleme sonucunda, öğrencilerinin Sosyal Beceri Envanterinin duyuşsal kontrol, alt boyut puan ortalamalarına ilişkin hesaplanan t değerlerinin 0,05 düzeyinde anlamlı olduğunu ($p < 0.05$); duyuşsal anlatımcılık, duyuşsal duyarlılık, sosyal anlatımcılık, sosyal

duyarlılık, sosyal kontrol alt boyutlarına ve sosyal beceri toplam puan ortalamalarına ilişkin hesaplanan t değerlerinin 0,05 düzeyinde anlamlı olmadığı görülmektedir ($p > 0.05$). I. sınıf öğrencilerinin duyuşsal kontrol puan ortalaması IV. sınıf öğrencilerinden yüksektir. Diğer alt boyutlarda ve sosyal beceri toplam puan ortalamalarında anlamlı düzeyde bir farklılaşma bulunmamıştır.

Öğrencilerin, yapmış oldukları spor türü değişkenlerine göre Sosyal Beceri Envanteri alt boyut ve toplam puanlarına ait t-testi sonuçları tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 3. Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Sınıf Değişkenine Göre Sosyal Beceri Alt Boyutları ve Toplam Puna İlişkin t-testi Sonuçları

Sosyal Beceri Alt Boyutları	Sınıf	n	\bar{X}	Ss	Sd	t	P-Değeri
Duyuşsal Anlatımcılık	I. Sınıf	504	45,76	6,49	978	-,822	0,411
	IV. Sınıf	476	46,09	6,02			
Duyuşsal Duyarlılık	I. Sınıf	504	50,16	8,16	978	-,536	0,592
	IV. Sınıf	476	50,44	8,45			
Duyuşsal Kontrol	I. Sınıf	504	44,02	7,71	978	2,274	0,023*
	IV. Sınıf	476	42,95	7,01			
Sosyal Anlatımcılık	I. Sınıf	504	46,02	7,53	978	-1,245	0,214
	IV. Sınıf	476	46,64	8,15			
Sosyal Duyarlılık	I. Sınıf	504	46,55	7,10	978	,943	0,346
	IV. Sınıf	476	46,11	7,42			
Sosyal Kontrol	I. Sınıf	504	52,22	7,94	978	-1,918	0,055
	IV. Sınıf	476	53,20	8,00			
Toplam Puan	I. Sınıf	504	284,76	24,18	978	-,447	0,655
	IV. Sınıf	476	285,47	25,40			

* $p < 0.05$ **Tablo 4.** Öğrencilerin Yapmış Oldukları Spor türüne Göre Sosyal Beceri Alt Boyutları ve Toplam Puna İlişkin t-testi Sonuçları

Sosyal Beceri	Spor Branşları	n	\bar{X}	Ss	Sd	t	P-Değeri
Duyuşsal Anlatımcılık	Bireysel	482	45,98	6,03	978	,264	0,792
	Takım	498	45,87	6,49			
Duyuşsal Duyarlılık	Bireysel	482	50,37	8,47	978	,269	0,788
	Takım	498	50,23	8,13			
Duyuşsal Kontrol	Bireysel	482	43,83	7,64	978	1,373	0,170
	Takım	498	43,18	7,14			
Sosyal Anlatımcılık	Bireysel	482	46,11	7,96	978	-,829	0,407
	Takım	498	46,53	7,73			
Sosyal Duyarlılık	Bireysel	482	46,27	7,14	978	-,302	0,763
	Takım	498	46,41	7,37			
Sosyal Kontrol	Bireysel	482	52,61	7,88	978	-,327	0,743
	Takım	498	52,78	8,08			
Toplam Puan	Bireysel	482	285,19	25,25	978	,110	0,912
	Takım	498	285,02	24,32			

Tablo 4’de Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinin sosyal beceri alt boyutlarına ve toplamına ait puan ortalamalarının yapmış oldukları spor türüne göre farklılaşıp farklılaşmadığı yapılan t testi ile incelenmiştir. Bu inceleme sonucunda; öğrencilerin yapmış oldukları spor branşlarına göre Sosyal Beceri

Envanterinin; duyuşsal anlatımcılık, duyuşsal duyarlılık, duyuşsal kontrol, sosyal anlatımcılık, sosyal duyarlılık, sosyal kontrol alt boyutlarına ve sosyal beceri toplam puan ortalamalarına ilişkin hesaplanan t değerlerinin 0,05 düzeyinde anlamlı olmadığı görülmektedir ($p > 0,05$).

Tablo 5. Öğrencilerin Spor Yapma Düzeyine Göre Sosyal Beceri Alt Boyutları ve Toplam Puanı İlişkin t-testi Sonuçları

Sosyal Beceri Alt Boyutları	Spor Yapma Düzeyi	n	\bar{X}	Ss	Sd	t	P-Değeri
Duyuşsal Anlatımcılık	Elit Olmayan	779	45,71	6,25	978	-2,106	0,036*
	Elit	201	46,75	6,25			
Duyuşsal Duyarlılık	Elit Olmayan	779	50,27	8,22	978	-,205	0,838
	Elit	201	50,41	8,60			
Duyuşsal Kontrol	Elit Olmayan	779	43,46	7,51	978	-,350	0,726
	Elit	201	43,66	6,94			
Sosyal Anlatımcılık	Elit Olmayan	779	46,13	7,87	978	-1,515	0,131
	Elit	201	47,06	7,70			
Sosyal Duyarlılık	Elit Olmayan	779	46,49	7,31	978	1,337	0,182
	Elit	201	45,74	7,04			
Sosyal Kontrol	Elit Olmayan	779	52,41	8,03	978	-2,219	0,027*
	Elit	201	53,78	7,67			
Toplam Puan	Elit Olmayan	779	284,50	24,73	978	-1,483	0,139
	Elit	201	287,42	24,87			

* $p < 0.05$

Öğrencilerin, spor yapma düzeylerine değişkenlerine göre Sosyal Beceri Envanteri alt boyut ve toplam puanlarına ait t-testi sonuçları tablo 5'te verilmiştir. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinin sosyal beceri alt boyutlarına ve toplamına ait puan ortalamalarının öğrencilerin spor yapma düzeylerine göre farklılaşp farklılaşmadığı yapılan t testi ile incelenmiştir. Bu inceleme sonucunda; öğrencilerin duyuşsal anlatımcılık ve sosyal kontrol alt boyut puan ortalamalarına ilişkin hesaplanan t değerlerinin 0,05 düzeyinde anlamlı olduğun; duyuşsal duyarlılık, duyuşsal kontrol, sosyal anlatımcılık, sosyal kontrol alt boyut ve sosyal beceri toplam puan ortalamaları için hesaplanan t değerinin ise 0,05 düzeyinde anlamlı olmadığı görülmektedir. Elit sporcuların duyuşsal anlatımcılık ve sosyal kontrol puan ortalamalarının elit olmayan sporculara göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu saptanmıştır. Diğer karşılaştırmalarda anlamlı bir farklılaşma görülmemiştir.

TARTIŞMA

Araştırma kapsamına alınan Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinin tamamının Sosyal Beceri Envanteri toplam puanından almış oldukları 285,10, puan ortalaması, envanterin toplam puanından alınabilecek (Min.90 – Max 450) değerler göz önüne alındığında, öğrencilerin orta seviyede bir sosyal beceri düzeyine sahip oldukları söylenebilir. Sosyal Beceri Envanterinin alt boyutlarından, alınabilecek (Min.90 – Max 450) puan göz önüne alındığında ise öğrencilerin alt boyutlardan almış oldukları puan ortalamaları 43,50 ile 52,69 arasında değiştiği için tüm alt boyutlarda orta seviyede bir sosyal beceriye sahip oldukları ileri sürülebilir. Avşar ve Öztürk (2007), Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerini belirlemek amacıyla yapmış oldukları

çalışmada öğrencilerin tamamının Sosyal Beceri Envanterinden almış oldukları toplam puan ortalaması 292,60; envanterin alt boyut puanları incelendiğinde ise 41,35 ile 55,26 puan aldıkları tespit edilmiştir. Avşar (2004), beden eğitimi öğretmenlerine yönelik yapmış olduğu çalışmada, envanterin toplam puanından 283,36; envanterin alt boyutlarından ise 41,85 ile 51,18 puan aldıkları bulunmuştur. Bu çalışmaların bulgularının araştırma bulgularını desteklediği söylenebilir.

Araştırma bulgularına göre, kızların duyuşsal mesajları gönderme, başka bireylerin duyuşsal imalarını doğru ve tam olarak yorumlama, sosyal normlara özen gösterme ve herhangi bir sosyal durumda ortama uygun hareket etme becerilerini erkeklere göre daha iyi kullandıkları; erkeklerin ise duygularını yetenekleri ile birleştirme ve bu duyguları bir maske altında gizleme becerilerini kız öğrencilere göre daha fazla kullandıklarını söyleyebiliriz. Genel olarak, kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre sosyal beceri düzeylerinin daha yüksek olduğu ileri sürülebilir. Bu durum, erkeklerin genellikle duygu ve düşüncelerini gizleme eğilimi göstermelerine karşın, kızların duygu ve düşüncelerini çevresindeki insanlara açma ve erkeklere göre duygularıyla hareket etme eğilimi göstermelerinden kaynaklanabilir. Selçuk (1989), yapmış olduğu çalışmada, bu konuyla ilgili olarak, kızların kendilerini açma puanlarının erkeklerden önemli düzeyde yüksek olduğunu bulmuştur. Özellikle sosyal duyarlılık ve sosyal kontrol alt ölçeklerinin kızların lehine yüksek bulunması; toplumumuzun kızlara yüklemiş oldukları misyon doğrultusunda, kızların erkeklere göre sosyal normlara uyma ve sosyal ortamlara uygun davranışlar sergileme beklentilerinden kaynaklanabilir. Avşar (2004), Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin sosyal beceri düzeylerini belirlemek amacıyla yapmış olduğu

çalışmasında, bayan öğretmenlerin Sosyal Beceri Envanteri alt boyutlarından; duyuşsal anlatımcılık, duyuşsal duyarlılık, duyuşsal kontrol sosyal kontrol ve sosyal beceri toplam puan ortalamalarının erkek öğretmenlere göre anlamlı düzeyde yüksek olduğunu, duyuşsal kontrol puan ortalamasının ise erkeklerin lehine anlamlı düzeyde yüksek olduğunu saptamıştır. Bu çalışmanın bulgularıyla araştırma bulguları tamamen paralellik göstermektedir. Araştırma bulgularımızı destekler nitelikteki diğer çalışmalarda; Avşar ve Öztürk (2007), Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinin Sosyal Beceri Envanterinin, duyuşsal anlatımcılık ve duyuşsal duyarlılık alt boyutlarından, kız öğrenciler daha yüksek puan alırken; duyuşsal kontrol alt boyutundan erkek öğrencilerin daha yüksek puan aldıklarını tespit etmiştir. Banjou (2004), ise ortaöğretimde beden eğitimi dersine katılan öğrencilerin sosyal beceri düzeylerini incelediği çalışmada, kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre arkadaşlık ilişkilerini sürdürülebilirlik düzeylerinin daha yüksek olduğunu belirtmiştir. Ancak yapılan bazı çalışmalarda farklı sonuçlara da ulaşılmıştır. Tekin ve diğerleri (2007), beden eğitimi öğretmenlerinin, Öztürk ve Şahin (2007), 9–13 yaş gurubu sporcu öğrencilerin cinsiyetleri ile Sosyal Beceri Envanteri alt boyut ve toplam puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığını bildirmişlerdir.

Elde edilen bulgulara göre; I. sınıf öğrencilerinin IV. sınıf öğrencilerine göre duyuşsal ve sözel olmayan tepkilerini düzenleme ve kontrol etme, bununla beraber bazı duyguları yetenekleriyle birleştirme ve bu duyguları gizleme becerilerini daha iyi kullandıklarını söyleyebiliriz. Öğrencilerin diğer sosyal beceri alt boyutlarında benzer düzeyde beceri gösterdikleri görülmektedir. Öğrencilerin bu yönde görüş bildirmeleri; I. sınıf öğrencilerinin üniversite ortamına yeni girmeleri dolayısıyla yeni oluşturacakları sosyal çevreye kendilerini kabul ettirmek için kişiler arası ilişkiler kurma konusunda daha itinalı davranma çabalarından kaynaklanabilir. Avşar ve Öztürk (2007), Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulunda okuyan I. sınıf öğrencilerinin II. sınıf öğrencilerine oranla daha yüksek düzeyde duyuşsal kontrol seviyesine sahip oldukları tespit edilmiştir. Diğer alt boyutlar ve sosyal beceri toplam puanlarında bir farklılık görülmemiştir. Banjou (2004), tarafından yapılan çalışmada; beden eğitimi dersine katılan ortaöğretim öğrencilerinden üst sınıfta okuyanların alt sınıfta okuyanlara göre sosyal becerileri kullanma eğilimlerinin daha düşük olduğu saptanmıştır, bu sonuçlar araştırma bulguları ile paralellik göstermektedir.

Öğrencilerin bireysel ya da takım sporları yapmalarının sosyal beceri düzeylerine herhangi bir etkisi olmadığı söylenebilir. Takım sporu yapan öğrencilerin bireysel spor yapan öğrencilere göre antrenman ve müsabaka esnasında daha sık kişiler arası etkileşimlerde bulunmaları ve daha yoğun şekilde işbirliği içinde olmaları, dolayısıyla takım sporlarıyla

uğraşan öğrencilerin sosyal beceri puanlarının daha yüksek olması beklenen bir sonuç olabilir. Fakat örneklem grubunu oluşturan öğrencilerinin öğrenimleri sırasında futbol, voleybol, basketbol gibi uygulamalı derslerde birlikte yapılan aktivitelere katılmalarından dolayı, sosyal beceri algılarında benzer tutum sergiledikleri söylenebilir. Onursal ve diğerleri (2006), yapmış olduğu çalışmada, 9-14 yaş grubu takım sporu yapan çocukların bireysel spor yapan çocuklara göre sosyal beceri puan ortalamalarının daha yüksek olduğunu belirtmişlerdir. Öztürk ve Şahin (2007), 9-13 yaş grubu öğrenciler üzerinde yapmış olduğu çalışmada takım sporu yapan öğrencilerin, bireysel spor yapan öğrencilere göre daha yüksek sosyal yeterlilik puan ortalamasına sahip oldukları sonucuna ulaşmışlardır. Bu çalışmaların bulgularıyla araştırma bulgularının çeliştiği görülmektedir. Çalışmalar arasındaki çelişkinin denek grupları arasındaki yaş ve akademik düzey farklılığından kaynaklandığı düşünülebilir.

Elit spor yapan öğrencilerin elit olmayanlara göre sosyal rol oynama, sosyal olarak kendini ortaya koyma, sosyal ortamlara uyum sağlayabilme ve sözel olmayan iletişim becerilerini daha fazla kullanabilme özelliğine sahip oldukları söylenebilir. Bu farklılığın oluşmasında elit düzeyde spor yapan öğrencilerin elit olmayan öğrencilere göre sosyal çevreleri tarafından daha popüler ve tanınmış olmaları etkili olabilir. Goldberg ve Chandler (1992), yapmış oldukları çalışmada; popülerite ve tanınırlığın okul hayatındaki paylaşımlarla birlikte geldiğini ve bu durumun ergenlerin sosyal uyumlarında önemli etken olduğunu tespit edilmişlerdir. Bununla beraber elit sporcuların sportif başarıları ile elde etmiş oldukları öz güven duygusunun spor hayatlarının dışında sosyal ortamlara uyum sağlama ve insanlarla iletişim kurma yeteneklerinde de etkin bir rol oynadığı düşünülebilir. Öztürk ve diğerleri (2005), tarafından yapılan çalışmada; öğrencilerin lisans belgesine sahip olma durumlarına göre sosyal yeterlilik puanları karşılaştırılmıştır. Lisans belgesine sahip takım sporu yapan öğrencilerin sosyal yetkinlik puan ortalamalarının lisans belgesine sahip olmayanlara göre daha yüksek olduğunu tespit etmişlerdir. Arslan ve diğerleri (2006), Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokullarında okuyan öğrencilere yönelik yapmış oldukları çalışmada; profesyonel ve amatör düzeyde spor yapan öğrencilerin aktif olarak spor yapmayan öğrencilerden, profesyonel düzeyde spor yapan öğrencilerin amatör düzeyde spor yapan öğrencilerden daha dışa dönük kişilik özelliklerine sahip oldukları sonucuna ulaşmışlardır. Diğer bir çalışmada ise Şenduran (2006), çalışmasında, aktif spor yapan öğrencilerin aktif olarak spor yapmayanlara göre, başkalarının söylediklerine ilgi gösteren, toplumun uygun gördüğü davranışları sergileyen, çevresiyle ve arkadaşlarıyla daha etkin iletişim kuran kişilik yapısını daha fazla sergilediklerini

bildirmiştir. Bu sonuçlarla araştırma bulgularının örtüştüğü söylenebilir.

KAYNAKLAR

Altunoğlu, D. İ. (1997). Sosyal Beceri Eğitiminin İçedönük Ergenlerin Sosyal İçedönüklüklerine Etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.

Aracı, H. (1999). Okullarda Beden Eğitimi. Ankara: Bağırğan Yayınevi.

Aslan, N. (2007). Türkiye’de Sporcuların Stresle Başa Çıkma Davranışlarının Belirlenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Spor Bilimleri ve Teknolojileri Anabilim Dalı. Ankara.

Avşar, Z. (2004). Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Sosyal Beceri Düzeyleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Bursa.

Avşar, Z. ve Öztürk, F. K. (2007). Beden Eğitimi ve Spor Bölümü Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeylerinin Belirlenmesi (Uludağ Üniversitesi Örneği). Eğitimde Kuram ve Uygulama. 3, (2), 197-206.

Bacanlı, H. (1999). Sosyal Beceri Eğitimi. Ankara: Nobel Yayınları.

Banjou, S. (2004). Analysis of Junior High School Students' Social Skills in Physical Education Classes: With a Special Reference to Their Genders, Grades, And Adjustments to Physical Education Classes. Japanese Journal Education Health Sport Science. 47, 307-318.

Burnett, P.C., Mann, L. and Beswick, G. (1989). Validation of the Flinders Decision-Making Questionnaire on Course Decision Making by Students. Australian Psychologist. 24, 285-292.

Goldberg D. A. and Chandler J. (1992). Academies and Athletics in the Social World of Junior High School Students. School Counselor. 40, 40-45.

Karahan, T. F., Dijle, A. N. ve Eplikoç, H. (2007). Üniversite Öğrencilerinin Stresle Başa Çıkma Tarzlarının Sosyal Beceri Düzeylerine ve Mutluluk Algılarına Göre İncelenmesi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi. 40 (2), 41-61.

Matson, J. L., Terlonge, C., Gonzalez, M. L. and Rivet, T. (2006). An Evaluation of Social and Adaptive Skills in Adults With Bipolar Disorder and Severe/Profound Intellectual Disability. Research in Developmental Disabilities. 27 (6), 681-687.

Ogilvy, C. M. (1994). Social Skills Training with Children and Adolescent: A Review of the Evidence on Effectiveness. Educational Psychology. 14 (1), 73-83.

Onursal A. M., Moralı, S. ve Başaran, I. (2006). Spor Yapan ve Yapmayan 9-14 Yaş Çocuklarda Özyeterlik ve

Sosyal Beceri Düzeylerinin Karşılaştırılması. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi. 3-5 Kasım 2006. Muğla Üniversitesi, Atatürk Kültür Merkezi. Muğla.

Öztürk, F., Koparan, S. ve Efe, M. (2005a).Yaz Spor Çalışmalarının 14-16 Yaş Grubu Bireylerin Sosyal Yetkinlik Beklentisi ve Atılganlık Durumlarına Etkisi. X.Ulusal Spor Hekimliği Kongresi. Ege Üniversitesi, İzmir.

Öztürk, F. ve Şahin, K. S. (2007). Spor Yapan ve Yapmayan 9-13 Yaş Grubu Bireylerin Sosyal Yetkinlik Beklentisi Puanlarının Karşılaştırılması. İlköğretim online 6 (3), 468-479, [http://ilkogretim.online.org.vol6say3.469-479pdf.\(01.03.2007 tarihinde alınmıştır\).](http://ilkogretim.online.org.vol6say3.469-479pdf.(01.03.2007 tarihinde alınmıştır).)

Selçuk, Z. (1989). Üniversite Öğrencilerinin Kendini Açma Davranışları. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.

Spence, S. H. (2003). Social Skills Training With Children and Young People: Theory, Evidence and Practice. Child and Adolescent Mental Health. 8 (2), 84 – 96.

Şenduran F. (2006). Askeri Liselerde Sporcu Öğrencilerle Sporcu Olmayan Öğrencilerin Problem Çözebilme, Strese Karşı Koyabilme, Uyum Becerileri ve Başarı Düzeyleri. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü. İstanbul.

Tekin, M., Bayraktar, G., Yıldız, M. ve Katkat, D. (2006). Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Çeşitli Değişkenlere Göre Sosyal Beceri Yeterlik Düzeylerinin İncelenmesi. Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi. 3 (3), 17-24.

Uzamaz, F. (2000). Ergenlerde Sosyal Beceri ve Değerlendirme Yöntemleri. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 6 (6), 221-239.

Yüksel, G. (1997). Sosyal Beceri Eğitiminin Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeyine Etkisi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.

Yüksel G. (2004). Sosyal Beceri Envanteri El Kitabı. Ankara: Asil Yayınevi.